

Skriftligt spørgsmål om stöd för inhemsk facklitteratur och för översättning av facklitteratur

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 113/2021 rd undertecknat av Atte Harjanne /gröna m.fl.:

Hur ämnar regeringen trygga ett tillräckligt stöd i framtiden för produktion av facklitteratur på de inhemska språken och för översättning av facklitteratur till de inhemska språken?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Facklitteratur omfattar en stor grupp litteratur med exempelvis akademiska vetenskapliga verk, biografier, läroböcker, populärvetenskapliga böcker, fackböcker för barn och unga samt hobbyböcker och bruksanvisningar. Majoriteten av de böcker som publiceras i Finland räknas till facklitteraturen. Utöver kommersiella förlag publiceras facklitteratur av offentliga eller privata instanser. Stiftelser och fonder utgör ett betydande stöd för litteraturen där även facklitteraturen finns med. Staten stöder produktionen av facklitteratur enligt sätt som beskrivs i styckena nedan.

För närvarande gäller lagen om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare (236/1961). Lagen stiftades på 1960-talet då avsikten från början var att främja det skönlitterära arbetet och då betonades särskilt den svaga ekonomiska och sociala ställningen för författare och översättare av litteratur. Anslagen för detta ändamål är anslag till konst och kultur.

Genom lagreformen år 1983 kom lagens tillämpningsområde att även omfatta författare och översättare av facklitteratur. Då höjdes anslaget som reserverats för stöd av författare och översättare med en procentenhet till tio procent. Anslaget i fråga kopplades samtidigt till anslaget för litteratur som skaffades till allmänna bibliotek, medan storleken på anslaget tidigare varit kopplat till omfattningen av statsunderstöd som beviljats till biblioteken. Höjningen på en procent riktades till författare och översättare av facklitteratur, varmed den nuvarande fördelningen (90/10) mellan skönlitteratur och facklitteratur uppkom och skönlitteraturens andel av anslaget förblev densamma. Med stöd av lagen tilldelas nuförtiden författare och översättare av facklitteratur cirka 300 000 euro per år via Centret för konstfrämjande.

År 2001 fördes en diskussion i Kulturutskottet om facklitteraturens ställning. I sitt utlåtande (KuUU 8/2001) ansåg kulturutskottet att det är nödvändigt att korrigera stödsystemet för facklitteratur samt betonade att stödet för facklitteratur bör höjas till en tillbörlig nivå. Detta kommer enligt kulturutskottet dock att ske så att höjningen inte minskar stödet som beviljas till skönlitteratur.

Undervisnings- och kulturministeriet har strävat efter att förbättra facklitteraturens ställning genom att utveckla stipendiesystemet för informationsspridning och öka andra anslag som reserveras för detta ändamål. Bland annat har anslaget som är avsett för detta höjts med över hundra procent från 165 000 euro till 400 000 euro på 2010-talet. Anslaget anvisas som stipendier genom Delegationen för informationsspridning. Samhällets stöd för facklitteratur kanaliseras också via stödsystemet för inköp av kvalitetslitteratur med en liten upplaga och genom stödprogram för översättning av skönlitteratur som förvaltas av Finlands Center för litteraturexport FILI.

År 2019 inleddes en reformprocess av lagen (236/1961). I bakgrunden till processen visste man att det inte fanns extraanslag reserverat inom statsbudgetens ramar för att höja anslaget som reserverats för implementeringen av lagen i fråga. På grund av att lagen föråldrats ville man ändå inleda processen för lagreformen.

Arbetsgruppen som förberett lagreformen framför samma proportioner som finns i lagen år 1983. Arbetsgruppens proposition skulle i detalj överföra facklitteraturens anslag från Centret för konstfrämjande till Vetenskapliga samfundens delegation, vilket skulle minska splittringen i facklitteraturens stödsystem och möjliggöra en självständig utveckling av det. Arbetsgruppens proposition är för närvarande på remiss till 24.3.2021.

Facklitteratur som producerats på de inhemska språken och som översatts till de inhemska språken har en betydelsefull uppgift som främjare av bildning, positiv inställning till kunskap och vetenskapligt kunnande i allmänhet. Regeringens åtgärder genom att starta Temaåret för forskningsbaserad kunskap 2021 och förberedelserna i samordnandet av den nationella LUMA-verksamheten främjar ökningen av medborgarnas och samhällets vetenskapliga kapital. I samma helhet fortsätter stödet till facklitteraturen och vi strävar efter att öka stödet inom anslagen. Den allmänna ekonomiska situationen och utvecklingen av bland annat intäkterna från penningospelverksamhet orsakar osäkerhet för stödsystem för vetenskap och konst.

Helsingfors 29.3.2021

Forsknings- och kulturminister Annika Saarikko